

GJIROKASTRA
QYTET - MUZE

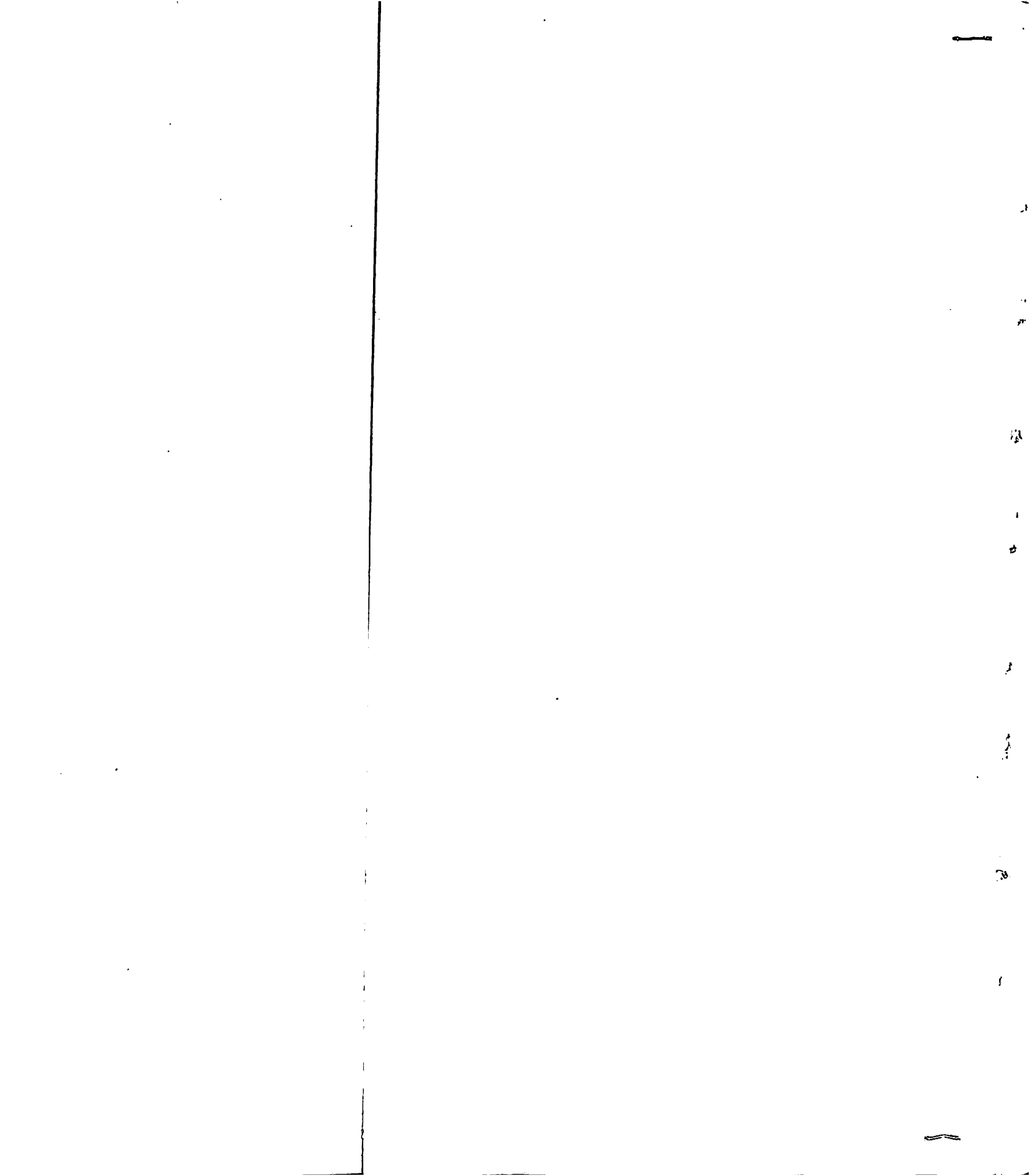
779/084/

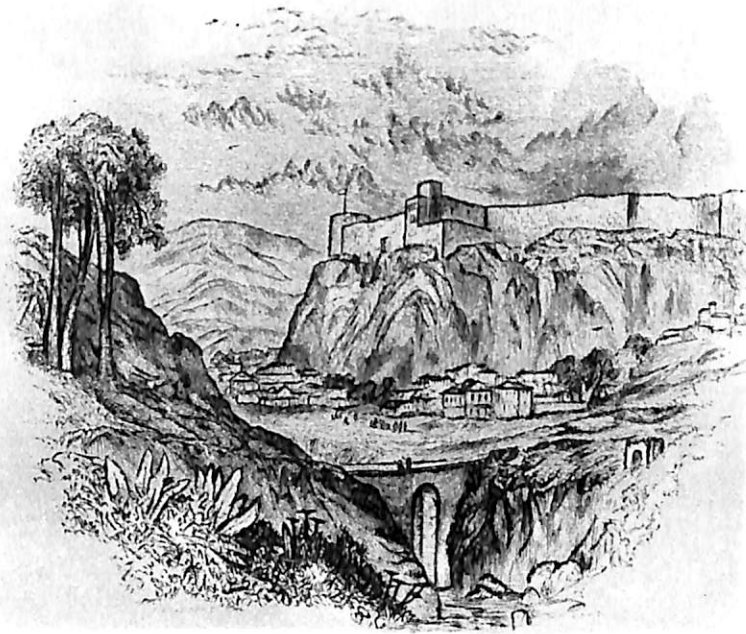

GJIROKASTRA

QYTET - MUZE

Gravurë e shek. XIX.

Qyteti-muze i Gjirokastrës, është një nga qendrat e rëndësishme me vlera shumë të mëdha arkitektoniko-urbanistike, që hedhin dritë mbi natyrën e qytetit të vonë mesjetar shqiptar. Me kujdesin e vazhdueshëm të Partisë për trashëgiminë e kulturës materiale të popullit tonë, ky qytet, ashtu si të gjithë monumentet e kulturës, është vënë në mbrojtje shtetërore. Puna e gjerë studimore dhe restauruese e kryer deri më sot në Gjirokastrë krijoi kushtet për daljen në dritë të këtij albumi, i cili përpiqet të japë në mënyrë të përmbledhur vlerat arkitektoniko-urbanistike të këtij qyteti-muze. Realizimet e rëndësishme

arkitektoniko-urbanistike të Gjirokastrës, janë dëshmi bindëse e vitalitetit të popullit tonë të lashtë, e nivelit të lartë të kulturës sonë popullore. Shoku Enver Hoxha, nga tribuna e Kongresit të VII të PPSH theksoi: «Karakteri kombëtar dhe fryma popullore realizohen duke pasqyruar me vërtetësi realitetin nga pozitat e ideologjisë marksiste-leniniste, duke asimiluar në mënyrë kritike dhe nga pozita klasore gjithë përvojën e kulturës sonë, traditën e vjetër përparimtare dhe të rene revolucionare, duke u mbështetur fort në krijimtarinë e popullit»¹). Njohja sa më e plotë dhe e thelluar me karakterin dhe historinë e zhvillimit të qytetit-muze të Gjirokastrës, krahas arritjeve të kulturës sonë popullore në përgjithësi ndihmon në realizimin e frymës dhe fizionomisë kombëtare edhe në arkitekturë.

Kriteri bazë në ndërtimin e albumit ka qënë paraqitja e zhvillimit të fenomeneve arkitektonike, duke drejtuar objektivin mbi shfaqjet dhe elementet thelbësore dhe më tipike të ndërtimeve. Prandaj albumi u shërben jo vetëm masave të gjera, por edhe studentëve të ndryshëm që interesohen tërthorazi apo drejtpërdrejt për arkitekturën shqiptare.

Në album është bërë një ndarje me karakter tematik në katër njësi, duke filluar, së pari me lindjen dhe zhvillimin e qytetit, gjë që jepet nëpërmjet për-bërësve kryesorë të tij: kalasë, pazarit, lagjeve të banuara dhe ndërtimeve të kultit. Vendin kryesor në album e zë banesa gjirokastrite, një nga realizimet më

1) Enver Hoxha, Raport në Kongresin e VII të PPSH, bot. 1976, f. 178.

të shënuara të banesës shqiptare, si në planin e përgjithshëm tipologjik, ashtu dhe në trajtimin e jashtëm dhe të brendshëm. Pas kësaj jepet një panoramë e arritjeve të derisotme, lidhur me veprimtarinë restauruese në qytet, si dhe një pjesë e ndërtimeve të reja të kohës sonë. Një vend i veçantë i është kushtuar në album paraqitjes së ndërtesave me vlera historike që lidhen me ngjarje të rëndësishme të qytetit ose me personalitete të shquara në luftën për liri dhe pavarësi, si dhe përmendore apo lapidarë të ngritur për të përjetësuar figura e ngjarje të shquara patriotike dhe revolucionare.

QYTETI – MUZE I GJIROKASTRËS

Qyteti i Gjirokastrës zë një pozitë qendrore në luginën e Drinos. Rrugë të ndryshme e lidhnin që në lashtësi këtë qendër me Vlorën, pellgun e Delvinës dhe, përmes grykës së Këlcyrës, me shumë qendra të tjera të Shqipërisë Jugore. Krahinat malore të Kurveleshit të Sipërm, Pogonit dhe Zagorisë, si dhe ato të Dropullit e Lunxherisë, kanë qenë prej kohësh të lidhura me Gjirokastrën si kryqendër e zonës.

Qyteti shtrihet mbi një terren mjaft të aksidentuar, që karakterizohet nga një përthyerje e rrzës së Malit të Gjerë, e cila përmban kurrize, luginëza, shpate me pjerrësi të ndryshme dhe shumë pak sheshe. Mbi këtë truall kaq dinamik e plot kontraste thuhet në qendër, ngrihet një kodërzë me konture të mprehta dhe në përgjithësi me rënie thikë, mbi të cilën është ndërtuar kalaja, zanafilla e qytetit dhe epiqendra kompozicionale e tij. Pozita e saj karshi lagjeve të hapura ka ruajtur gjithmonë një rol të dorës së parë në pamjen e qytetit, ndërsa roli funksional i saj, si ndërtim mbrojtës bie duke filluar rreth gjysmës së dytë të shek. XIX.

Nga të dhënat e derisotme, njoftimi më i hershëm për qytetin e Gjirokastrës i përket vitit 1336, prej kronistit bizantin I. Kontakuzeni. Ky autor e përmend

Gjirokastrën në trajtën «Argyrokastron», një herë qytet e pastaj kështjellë. Gjatë gjysmës së dytë të shek. XIV, Gjirokastra u bë qendër e zotërve feudalë Zenevisë, ndërsa më 1419 ajo ra në duart e pushtuesve turq. Për rolin e rëndësishëm që luante Gjirokastra gjatë shek. XV në trevat e Shqipërisë Jugore, ajo u caktua kryeqendra e Sanxhakut të Shqipërisë. Të dhënat më të sakta për qytetin vijnë nga regjistri fiskal i vitit 1431-32. Sipas tij Gjirokastra në këtë kohë kishte 163 banesa. Zgjerimi i qytetit jashtë mureve rrethues duhet t'i përkasë gjysmës së parë të shek. XIV.

Gjatë shek. XV, Gjirokastra u zvogëlua si qytet, duke numëruar në vitet 1506-1507 vetëm 143 banesa. Gjatë shek. XVI dhe më tej, ajo fillon rritjen e saj duke arritur të ketë 434 banesa në vitin 1583. Gjatë shek. XVII rritja bëhet më e ndjeshme, kryesisht për shkak të fillimit të shturjes së ekonomisë natyrore të fshatrave. Është koha kur Gjirokastra kishte arritur thuhet shtrirjen e sotme, duke u hedhur kështu linjat kryesore të kompozimit urbanistik.

Të dhënat për zhvillimin e qytetit gjatë shek. XVIII thuhet mungojnë. Ato fillojnë sërish aty nga fillimi i shek. XIX nga albanologë dhe udhëtarë të huaj. Këto të dhëna lidhen me periudhën më të pasur dhe më intensive të ndërtimit të qytetit, që pasohet me krijimin e ansambleve të rinj dhe kompaktësimin e atyre ekzistues.

Në zhvillimin urbanistik të Gjirokastrës një rol me rëndësi ka luajtur terreni i veçantë. Kjo ka bërë që lagjet e banuara të qëndrojnë pak a shumë si njësi më vehte. Por këto njësi nuk shpëputen aq sa të copëtojnë kuadrin unik të qytetit. Grupin më karakteristik dhe njëherazi më piktoresk të ansambleve në qytetin e Gjirokastrës e përbëjnë lagjet «Pazar i Vjetër» dhe «Pllakë», si dhe ai i lagjes «Hazmurat», të ngritura mbi dy kreshta thuhet paralele. Kompaktësia e ndërtimeve, lidhja e goditur me truallin dhe larmia e pamjeve të tyre, i shquajnë këto lagje në

GJIROKASTRA

QYTET - MUZI

mbarë qytetin. Ndryshe kompozohen ansamblet e mëdhenj të lagjes «Palorto» dhe «Manalat», të ngritura mbi terrene të pjerrëta në formë pllaje. Në pamjen e tyre këto lagje paraqiten si blloqe, trajtuar me të njëjtën shprehje arkitektonike, ku spikat mirë volumi i banesës. Këto ansamble shquajnë për monumentalitet dhe një farë uniformiteti brenda kuadrit dinamik të Gjirokastrës. Të dy ansamblet e lagjes «Dunavat», që përbëjnë njësi të lidhura mjeshtërisht me truallin, janë kompozuar më lirshëm dhe ndërtimet shfaqen më qartë individualisht, duke bërë më të larmë kompozimin, pa cënuar unitetin e tij. Trajtimin më të lirë dhe njëherazi mjaft piktoresk e ndeshim në lagjen «Cfakë». Ky ansambël shquan për lidhjen e goditur me truallin dhe gjelbërimin e pasur.

Gjirokastra bën pjesë në grupin e atyre qendrave qytetare që ngrihen mbi terrene të pjerrëta dhe që përgjithësisht e kanë zanafillën e tyre në kalatë. Në këtë grup të madh dhe më karakteristik të qyteteve shqiptare, Gjirokastra shquan për larminë e theksuar të relievit, i cili ka kushtëzuar tiparet e veçanta të lagjeve të banuara, si dhe dinamizmin e theksuar të kompozimit, Gjirokastra nuk rroket me një shikim të vetëm, por shfaqet me pamje të ndryshme nga pika të ndryshme; ajo shpesh i fshihet shikimit, për t'u rishfaqur më tutje më tërë mentalitetin e saj. Formulimi urbanistik i kësaj qëndre dhe vlerat urbanistike, tregojnë sheshit se zhvillimi i Gjirokastrës u është përmbajtur disa parimeve dhe normave, të cilat janë ndjekur nga qytetarët dhe zbatuar mjeshtërisht nga ndërtuesit e këtij qyteti, që përmbledh në shkallën më të lartë shkrirjen e asaj që është natyrale me atë të krijuar nga dora e njeriut.

Një nga ndërtimet më madhështore të qytetit është padyshim kalaja. Zhvillimi i mureve të saj rrethues, i është përshtatur terrenit. Ajo ka tre hyrje kryesore dhe ruan relativisht mirë shumë përbërës të saj. Ndërtimi i kalasë, sipas të dhënave të derisotme, i përket gjysmës së dytë të shek. XIII. Ajo në gjëndje të sotme paraqitet me dy faza ndërtimi. Faza e parë apo më saktë vetë kalaja, linte jashtë fortifikimit pjesën jugperëndimore. Kjo pjesë që përbën fazën e dytë, i përket veprimtarisë ndërtuese të Ali pashë Tepelenës dhe pikërisht viteve 1811-12. Krahas mureve rrethuese, kalaja ruan brenda saj një sërë ndërtimesh mjaft prej tyre të rrënuara, që flasin qartë për qëndrimin brenda saj jo vetëm të garnizoneve ushtarake por dhe të banorëve. Në kalanë e Gjirokastrës, si në pjesën paraturke ashtu dhe në atë të ngritur nga Ali pashë Tepelena, ndeshim në ndërtime të guximshme nga ana inxhinjrike, siç janë mbulimi i sipërfaqeve të mëdha me sistemin e qemereve etj. Në sajë të punimeve të vazhdueshme restauruese u bë e mundur ngritja në të e Muzeut Kombëtar të Armëve dhe fillimi i mjaft prej vlerave të humbura nga koha.

Për t'u përmendur është dhe ujësjellësi i kalasë më gjatësi rreth 10 km., i cili shfrytëzonte ujërat nga një burimi në Malin e Sopotit. Ndërtimi i këtij ujësjellësi, rreth viteve 1811-12, u shoqërua me mjaft vepra arti, ndër të cilat shquante ura me dy palë arkadash da në lartësi, që lidhte Shkëmbin e Çeribashit me Kalanë, shkatërruar përfundimisht nga regjimi antipopullor monarkik, si dhe një urë tjetër mbi lagjen Manalat.

Një kompleks ndërtimor me rëndësi është gjithashtu pazari i qytetit. Të dhënat burimore bëjnë

ditur se fillimisht pazari ngrihej më pranë kalasë, pikërisht aty ku sot ruhet toponimi «Pazar i Vjetër». Rreth fillimit të shek. XVII, nisi ndërtimi i pazarit të ri, në truallin ku ai gjendet sot, pra në qendër të qytetit. Përse i përket raportit me pjesën e banuar të qytetit, edhe pazari i Gjirokastrës, ashtu si mbarë qendrat zejtaro-tregtare të qyteteve shqiptare të kohës, përbën një njësi më vehte të shkëputur nga zona e banuar. Vendshtirja dhe formulimi i linjave kryesore urbanistike të pazarit, u përkasin shekujve XVII-XVIII. Krejt ndryshe ndodh me ndërtimet që formojnë pazarin, të cilat, në gjendjen e sotme, i përkasin kryesisht gjysmës së dytë të shek. XIX si dhe fillimit të shek. XX. Rreth çerekut të tretë të shek. XIX, pas një zjarri të madh shkatërrues, pazari pësoi një rindërtim thelbësor. Gjatë këtij rindërtimi u zgjeruan rrugët, duke ruajtur akset origjinale dhe u rindërtuan blloqe të tërë dyqanesh, duke marrë kështu thuasjse pamjen e sotme. Nga ana e vendosjes urbanistike, pazari i Gjirokastrës ndjek skemën klasike për këto lloj komplekse, duke krijuar me ndërtimin e vargjeve paralele të dyqaneve, të përngjitur, blloqe prej disa dyqanesh. Terreni i pjerrët ka kushtëzuar zhvillimin e ndërtimeve me shkallëzime blloqesh; duke u dhënë kështu një lëvizje të madhe volumeve. Formulimi i jashtëm arkitektonik është unik, dëshmi kjo e periudhës së njëjtë të ndërtimit. Të bie në sy përdorimi i gjerë i gurëve të latuar me të cilët janë veshur kollona dhe pilastra, janë formuar korniza, ose janë konturuar hapësirat e dritareve. Në këto ndërtime mbisundon linja e drejtë, por nuk mungojnë as zgjidhjet me harqe. Pazarit i qytetit shquan jo vetëm për trajtimin e njëjtë arkitektonik, por ajo që e dallon më fort atë, është se ky përpunim ecën paralelisht me trajtimin e banesës gjirokastrite të së njëjtës periudhë. Ky unitet, e përfshin mirë pazarin, si kompleks arkitektonik, në tërësinë e qytetit. Funkcionin e dikurshëm, pazari, sot i restauruar, vazhdon ta ruajë dhe në ditët tona

Në Gjirokastrë janë ndërtuar dhe një numër objektesh shoqërore dhe kulti, të shpërndara në lagjet e ndryshme të qytetit. Këto të fundit, pas flakjes së besimit fetar nga vetë populli, ruhen vetëm për vlerat e tyre arkitektonike. Përmasat, formulimi i tyre, si dhe karakteri i theksuar monumental i banesës gjirokastrite, bëjnë që ato të mos spikasin qartë në ansamblet ku bëjnë pjesë. Për t'u përmendur janë xhamija e lagjes Meçite, e cila mund të jetë ndërtuar në gjysmën e parë të shek. XVII. Ndërtimi nuk paraqet vlera të veçanta, me përjashtim të një çesme në trupin e pjesës së poshtme të minares, rast ky unikal. Vlera të rëndësishme ruan xhamia e Pazarit e vitit 1757. Minareja prej guri konkuron kupolën dhe thekson monumentin e veprës, megjithëse me vlera të rëndësishme, nuk luan rolin e duhur në kompozimin e qëndresës, për shkak të ultësirës së truallit në vendin ku ngrihet. Xhami të tjera, por më të vogla, kanë qenë ndërtuar edhe në lagje të tjera të qytetit. Në krahasim me xhamitë e qyteteve të tjera shqiptare, ato të Gjirokastrës nuk paraqesin ndonjë veçanti tipologjike. Ajo që i dallon xhamitë e Gjirokastrës janë përmasat e vogla dhe ç'është më e rëndësishme përpunimi i pakët në planin dekorativ, veçanërisht të pamjes së jashtme. Xhamitë e Gjirokastrës janë tipike monokrone. Ngjyra e përhirtë e gurit i jep tonin pamjes së jashtme. Ky monokronizëm ka bërë që volumet formuese të ndërtimit të punojnë plotësisht duke i dhënë pamjes së jashtme një notë të theksuar monumentaliteti. Ashtu si dhe pazari, këto ndërtime, qoftë në trajtimin e tyre të përgjithshëm se dhe në atë të hollësive arkitektoniko-konstruktive, shkrihen plotësisht me karakterin e arkitekturës së qytetit, prej së cilës janë ushqyer në shumë drejtime.

Ndërtime me vlera arkitektonike paraqesin dhe dy kishat e qytetit të tipit bazilikal. E para ndërtuar në lagjen «Pazar i Vjetër» më 1784, ndërsa e dyta në atë «Varosh» më 1776 dhe rindërtuar më 1833 pas djegies. Banja e vetme publike e qytetit e ndërtuar në

GJIROKASTRA

QYTET - MUZE

lagjen «Meçite», me sa duket i përket fillimit të shek. XVII.

Kategoria ndërtimore që i jep tonin qytetit është banesa, e cila me karakterin e fortë monumental dhe arritjet e shënuara, është elementi themelor kompozicional. Banesa gjirokastrite me një numër relativisht të madh variantesh, zë një pozitë të veçantë, duke përbërë një tip më vehte në tipologjinë e banesës qytetare shqiptare me karakteristika të qarta në planin e kompozimit planimetriko-volumor dhe dallime në elemente të veçanta arkitektoniko-konstruktivë.

Banesa gjirokastrite, gjithë duke ruajtur karakteristikat e saja thelbësore në planin e përgjithshëm arkitektonik, ka një ecuri të dallueshme në kohë, fillimet e së cilës, mjaft të largëta, përfundojnë aty rreth fillimit të shek. XX. Kjo ecuri e këtij tipi të banesës qytetare shqiptare, që shpreh vetë ecurinë e mënyrës së jetesës, tregon gjithashtu për diapazonin e gjerë të mundësive që përmbante ky tip, një nga më të shquarit e banesës shqiptare. Variantet e kësaj tipologjie shfaqen me një numër edhe më të madh nënvariantesh, duke ofruar shembuj shumë mësimdhënës, që tregojnë se kjo tipologji nuk qe një arritje, e cila më tej u bë diçka e pandryshueshme dhe shabllone, po përkundrazi ajo u kuptua mjaft gjerë, si një sintezim i përvojës, e cila lejonte kufij relativisht të gjerë për kontribute të reja, në përputhje me kushtet konkrete të çdo rasti. Diferencimi klasor në kushtet e shoqërisë shfrytëzuese, shprehet shumë qartë në tipologjinë e pasur të banesës gjirokastrite.

Banesa gjirokastrite, duke pasur si kriter bazë klasifikues atë të kompozimit planimetriko-volumor, zhvillohet në tre variante: varianti perpendikular, varian-

ti me një krah dhe varianti me dy krahë. Përpos këtyre, ka edhe zgjidhje të veçanta, të cilat, megjithëse nuk përfshihen në ndonjërin prej varianteve të sipërpërmendura, janë konceptuar në frymën e banesës gjirokastrite.

Varianti perpendikular është ai më i thjeshti i banesës gjirokastrite dhe njëherazi baza e zhvillimit të mëtejshëm tipologjik të saj. Nga ana kompozicionale ai paraqet një bllok prizmatik me bazë katërkëndësh kënddrejtë, që zhvillohet në lartësi me dy dhe tre kate. Ndërlidhja e dy kateve të parë bëhet me shkallë të jashtme guri: Kjo banesë shquan për karakterin e mbyllur, që i jep asaj tipare të dalluara mbrojtëse, kompozimin e thjeshtë dhe të ngjeshur, vendosjen karakteristike ndaj terrenit, si dhe për hedhjen e theksuar në lartësi.

Varianti me një krah përbën llojin më të përhapur të banesës gjirokastrite. Ai është përvetësuar mjaft mirë nga mjeshtrat popullorë, të cilët duke ruajtur principet kryesore kompozicionale, kanë arritur në mjaft shembuj zgjidhje ku shquan një koncept i shëndoshë krijues. Varianti me dy krahë, një nga më karakteristikët e banesës gjirokastrite, ku ajo gjen mundësi për një trajtim më të përpunuar dhe monumental, është niveli më i lartë ku arriti kjo banesë. Në të dyja këto variante, banesa gjirokastrite gjen shprehjen e saj më të plotë dhe më të përkryer. Të dhënat e derisotme tregojnë se formimi i tyre i përket fillimit të shek. XVIII, duke qenë shtyrja më tej në kohë një hipotezë mjaft e bazuar.

Morfologjia e banesës gjirokastrite tregon qartë për lidhjen e padyshimtë gjenetike ndërmjet varianteve të saj. Të gjitha këto forma të ndryshme i bash-

kon një koncept i vetëm, por i ndan shkalla e zhvillimit, mënyra konkrete e realizimit. Kjo vazhdimësi dhe larmi formash, si dhe numri i tyre i shumtë, janë argumente kuptimplote për të treguar se këtu kemi një ecuri të natyrshme të kësaj kategorie arkitektonike. Krahas zhvillimit në planin planimetriko-volumor, banesa gjirokastrite pasurohet dhe përdor një repertor përherë dhe më të gjerë formash dhe elementësh arkitektoniko-konstruktivë, të cilët, në unitet me skelletin hapësinor kanë dhënë realizime me të vërtetë të shënuara. Periudha prej viteve 1800-1830 mund të konsiderohet periudha klasike e banesës gjirokastrite. Gjatë kësaj kohe janë ndërtuar një numër i konsiderueshëm banesash të mëdha, me vlera të shquara arkitektonike, që bartin më qartë karakteristikat thelbësore të këtij tipi. Banesa gjirokastrite, gjithë duke u qëndruar besnike disa parimeve themelore në rrjedhje të zhvillimit të saj, ka fituar karakteristika të reja dhe ka zbehur apo humbur disa të vjetra.

Banesa gjirokastrite shquan për zhvillimin e saj në lartësi. Ajo përgjithësisht është trekatshe, por në disa raste ndeshen dhe të tilla, ose pjesë të saj, që zhvillohen në katër kate. Planimetria e banesës shquan për kompaktësinë e theksuar. Ajo luhetet në forma të ndryshme, duke ruajtur grupimin e ambienteve rreth atyre ndërlidhës. Ambientet komunikojnë me këto të fundit dhe shpesh ndërmjet tyre. Njësia bazë kompozicionale është varianti perpendikular trekatesh, i cili sipas rastit, duke u përsëritur, krijon skema të ndryshme. Në kompozimin e saj, banesa gjirokastrite ka një liri të madhe veprimi. Kështu, brenda të njëjtit variant ndeshim zgjidhje të ndryshme, si domos përsa i përket konturimit planimetrik, i cili është shpesh mjaft i thyer. Volumet gjithashtu thyhen duke i dhënë ndërtimit një theksim më të madh në lartësi dhe në mjaft raste duke pasuruar ndijshëm pamjet anësore. Por ajo që i jep planimetrisë dhe volumit të banesës gjirokastrite një zhdërvjelltësi dhe

rritje, duke kaluar nga kati përdhes në ata të sipërm, është koncepti i gjysmëkatit. Terreni i pjerrët ka krijuar mundësinë e rritjes së sipërfaqes për çdo kat, duke siguruar kështu një lidhje shumë organike me truallin. Gjirokastra, ashtu si dhe Berati, na jep një mori shembujsh të përkryer të lidhjes së goditur të ndërtimeve me terrenin.

Banesa gjirokastrite, që me formimin e variantit perpendikular trekatesh, fitoi një diferencim të dallueshëm funksional sipas kateve, gjë që mbeti deri aty rreth viteve 80 të shekullit të kaluar një tipar i rëndësishëm i saj. Humbja e kësaj karakteristike, lidhet pikërisht me kalimin e disa ambienteve të banuara edhe në katin përdhe, i cili tashmë nuk mbeti si më parë i pabanuar.

Ajo që të bie në sy në variantet e ndryshme të banesës gjirokastrite, në ambientet e saj, si dhe në elementet e veçantë arkitektoniko-konstruktivë, është prirja e theksuar tipizuese. Vërtet ky tipar është një karakteristikë e përgjithshme e ndërtimeve popullore, po në rastin e dhënë, ai shfaqet me një qartësi të plotë. Është me interes të theksohet se ky tipizim nuk ka dëmtuar thujtë aspak origjinalitetin e çdo ndërtimi të veçantë, i cili ka paraqitur problemet e veta për ndërtuesin. Ky i fundit, brenda një repertori të njohur formash, ka ditur të japë në çdo rast një krijim më vehte. Tipizimi nuk ka tulatur shpirtin novator të ndërtuesit, por ka shërbyer si një mbështetje e sigurtë, tashmë e përvehtësuar, mbi të cilën e reja mund të ngrihej vetëm duke provuar racionalitetin e saj.

Banesa gjirokastrite shquan për një studim të detajuar funksional të çdo elementi, i cili është i vendosur pikërisht aty ku duhet të jetë. Kjo shihet më qartë në brendësinë e saj aq të pasur me orendi fikse si musandra, dollapë muri, kamare, mindere etj. Orenditë fikse, të lidhura organikisht me ndërtimin, përbëjnë një tipar të rëndësishëm të banesës gjirokastrite, ashtu si dhe për mbarë banesën shqiptare. Kjo